

יש חיים בים המוות

יום אחד נכנס איש למשרדו של יואש. פתח ואמר: "יש חיים בים המוות". פניו של יואש בטאו שאלה ותמיהה והאיש פרש: מקובל לחשוב שבים המוות הכול מת ומסתבר שמצאנו אצה שעושה שם חיים. והמשיך, אצה ושמה דונליאלה והיא במקום כלורופיל יש לה בטא קרוטן וכן היא אוהבת מלח, הרבה מלח. זו הייתה הקדמה לנושא מחקר אשר בו נצטלבו דרכנו פעמים אחדות. האיש היה מהנדס ראשי במפעלי ים המלח, התקופה הייתה קצת אחרי מלחמת יום הכיפורים. מחירי הגרעינים והדלק עלו לשמיים ובכל העולם חיפשו להם תחליפים. לדונליאלה היה מקום כבוד במחשבות ובניסויים אולי תשמש לדלק? אפשר לייצר ממנה מזון לפרות ועופות, היא אינה צריכה אדמה הנדירה במקומותינו וגם לא מים שפירים. זה היה רעיון, אבל אז המחירים ירדו והרעיון נזנח נזרק לפח ואני חשבתי שנשכח.

בפעם השנייה נתקלתי בו נישא על ידי בלונדינית מהממת. זה היה בושינגטון DC. באתי לשם כדי להוביל סדנא לאסטרטגיה בחקלאות. השתתפו בה כעשרה חוקרים אמריקניים ושישה שבעה ישראלים. כל זה היה ביום. בערב הוזמנתי לארוחה במסעדה. היו שם החוקרים הישראלים שהשתתפו בסדנא ועוד שניים, ארלוזורוב (הבן) מומחה למים וכן בקצה השולחן ישבה לה בלונדינית מהממת חוקרת צעירה שושנה ארד. אינני זוכר מה היה ועל מה דיברנו וגם לא את האוכל אבל את שושנה ארד כפי שאתם רואים אני זוכר גם זוכר. בפעם השלישית קרא לי יאיר גוראון (יד ימינו של יואש, אני הייתי אצלו הצד השמאלי של המוח) לאוטו ואמר: בוא ניסע. נסענו לבאר שבע ובאוניברסיטת באר שבע עלינו על הגג. שם הייתה אותה כן אותה בלונדינית שושנה. הפעם כפרופסור באוניברסיטה וחוקרת בכירה בתחום של האצות. הפרויקט שעמד על הפרק היה גידול האצה דונליאלה בשרוולים זקופים, כן אותה אצה עליה נאמר "יש חיים בים המוות" שנים אחדות קודם, אבל עכשיו מדובר במוצר אחר לא דלק ולא מספוא אלא תוסף מזון, צבע מאכל טבעי ובריא שנמכר ב0002 דולר לק"ג. ומה אני עושה שם? אותי הביאו בכדי שאבחן את כדאיות המיזם. ולמה על הגג? כי על הגג עמדו כמו חיילים שורות שורות של שרוולי פלסטיק זקופים מלאים בנוזל כתום, עמדו כשהם מחוברים זה לזה בצינורות פלסטיק ברזים שעונים וכדומה. ושושנה הסבירה: גם האצות עושות פוטוסינתזה אם כי במקום באמצעות מולקולת כלורופיל הירוקה, על ידי מולקולה המבוססת על בטא קרוטן הכתום. כדי לעשות פוטוסינתזה נחוצה השמש ואת זה משיגים על ידי העמודים הזקופים (כמו עצים ביער) על הגג. כדי לגדל אצות כראוי דרושה בקרה מדוקדקת ואת זה עושים כל הברזים השעונים והסנסורים שאנו רואים בין העמודים. העמודים שהם שרוולי ניילון שקוף עומדים ומחקים חורשת עצים. אני מגדלת בהם דונליאלה בפרויקט הזה אבל אגדל בהם אצות אחרות במסגרת פרויקטים אחרים.

לא מזמן נסעתי עם יונה בטיול זקנים לאילת. בדרך נכנסנו לקיבוץ (אולי קטורה) והראו לנו (בסוד) את ענף הפרנסה החדש. ענף שכבר עבר משלב של הבטחות לשלב של הכנסות. ומה הענף? גידול אצות. נכון האצה כבר לא הייתה הדונליאלה, ושרוולי הפלסטיק היו לצינורות שקופים והם לא עמדו

זוקפים אלא שכבו שכובים, אבל אני ראיתי שם את עקבותיה של שושנה. נחזור לסיפור: אני בבאר שבע, שושנה הסבירה והדגימה את המוצר והטכנולוגיה שפיתחה ליצורו והראתה ש"בקנה" יש לה אצות נוספות שאפשר לייצר באמצעותן מוצרים נוספים. לפי בקשתה ישבתי איתה והכנו למוצר והטכנולוגיה שעל הגג תוכנית עסקית שכללה בחינת כדאיות לביצה שלא נולדה ונדמה ששם נולדה גם ידידות צנועה. שושנה קודמה בעבודתה והגיעה לעמדות ותפקידי ניהול שמעל לפרויקט זה או אחר וכשהייתה נוסעת או חוזרת משיבה בירושלים הייתה עוצרת אצלי בחווה ויחד היינו עושים סיעור מוחות על נושא שעמד על הפרק לפי בחירתה.

בעיתון של היום סופר שהיא עכשיו נשיר מכללת רופין ושהיא קידמה אותה רבות אבל כשנשאלה מדוע היא שומרת על מגוריה בעומר (ליד באר שבע) אמרה: "בסוף ארצה לחזור לאצות".